

Pócspetri történelmi emlékhely-sztélé avatás

2019. szeptember 17.

Excellenciás Püspök Úr, Főtisztelendő Plébános Úr,
Polgármester Úr, Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Az ünnep genezise mindig emlékezés.

A mai ünnepen azért jöttünk ide, hogy felavassuk azt a sztélét, amely jelzi, hogy az egykori Irinyi-kúria épülete, Pócspetri községháza, magyar történelmi emlékhely lett. A Nemzeti Örökség Intézete, valamint a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság felterjesztésére a magyar kormány jól döntött, hogy ez a kis szabolcsi falu magyar történelmi emlékhely legyen. Örömet és büszkeséget szerezve az ittenieknek és az innen elvándoroltaknak. De nekünk, katolikusoknak különösen is fontos. Hiszen az ezt kiváltó, hetvenegy évvel ezelőtti esemény az egész magyar katolikus egyházat súlyosan érintette.

A történelem nem csupán tudomány, ahol régészek, levéltárosok és történészek különböző kutatómunkákat

végeznek. A történelem maga az élet, az emberi lét – secula seculorum – hömpölygő folyama, s minden, ami volt, ami megtörtént, valóság volt, az egykori jelen valósága.

Tegyük fel a kérdést: mit tett ez a kis szabolcsi falu, hogy kiérdemelte a történelmi emlékhely megtisztelő rangot? Tett érte valami világrengetőt? Mielőtt gyorsan és elhamarkodottan válaszolnánk, forduljunk a csodálatos és egyedi magyar nyelvhez, a magyar nyelvtanhoz. Már kisiskolás korunkban megtanultuk, hogy az ige cselekvést, történést és létezést fejez ki. És akkor, az iskolában azt hittük, hogy ez csak a grammatika szabálya. De valójában ez az élet minden részére kiterjedő igazság. Cselekszünk-e, vagy megtörténnek velünk a dolgok.

Mit tett tehát Pócspetri? A falu apraja-nagyja oda mert menni a községháza elé, hogy tiltakozzon az iskola államosítása ellen. Az összes többi már történés és következmény.

A kivezényelt rendőrök egyikének elsült a fegyvere. Idézzük a korabeli sajtót: „Pócspetri községháza előtt a fekete reakció uszítására meggyilkolták Takács Gábor rendőr alhadnagyot. Az uszító pap, aki a véres eseményt előkészítette, megszökött, a szalmakazalban találtak rá. A gyilkos bűntársai még a távbeszélő drótot is elvágták. A demokrácia ökle lesújt a nép

ellenségeire, akik még gyilkosságtól sem rettennek vissza, a fekete reakció sötét céljainak szolgálatában” – harsogta a Filmhíradó a következő napokban.

Kevésbé ismert Márai Sándor ide vonatkozó naplóbejegyzése: „A katolikus egyháztól most nyilatkozatot kívánnak, melyben helyesli a köztársaság intézményét, a földreformot, a gyáripár és az egyházi iskolák államosítását... Ugyanilyen joggal követelhettek volna lelkes hűségnyilatkozatot a földbirtokosoktól a pillanatban, amikor elvették földjüket, a gyártulajdonosoktól, amikor kisétáltatták őket gyáraikból. Az egyháztól sem lehet kívánni, hogy lelkes hűségnyilatkozattal ünnepelje a rezsimet a pillanatban, amikor nem adnak neki sajtót, elveszik a birtokait és megfosztják iskoláitól. Az egyház legfeljebb elviselheti mindezt.

De mi történt valójában? Takács Gábor rendőr, hogy a tömeget visszatartsa, riasztólövést adott le a levegőbe – áll az állambiztonság egyik első jelentésében. „A tömeg izgalma és ordítása ekkorra tetőfokára hágott. Ez a tömegizgalom a felzaklatott Királyfalvi Miklóstra, a jegyzőre is rátapadt, aki észrevette, hogy Takács Gábor fegyverét csőre tölti, és azt a tömeg felé védekezőleg lövésre készen tartja. Nekiugrott nevezett rendőrnek, és mivel azt mások is szorongatták, annak

kezéből hatalmas rántással kitepte a fegyvert”, majd – a hivatalossá tett verzió szerint – 70 centiméterről szíven lőtte a rendőrt. Hogy hogyan halt meg pontosan a kivézényelt Takács alhadnagy, azóta is vitatott. Eleinte még dulakodásról szóltak, az ítéletben azonban már szándékos emberölésről. A rendszerváltoztatás utáni kutatásokból azonban az derül ki, hogy a legnagyobb valószínűséggel a rendőr véletlenül saját magát lőtte le, tehát baleset történt.

Van még egy másik forrásunk is, és van még egy szereplője az eseményeknek. Asztalos János kanonok, pápai káplán 1945-ben lett Pócspetri plébánosa. 1948-ban a kommunista hatalom vallásüldözésének egyik eleme volt az egyházi iskolák államosítása, és már akkor elkezdtek üldözni az államosítás ellen tiltakozó Mindszenty József hercegprímást. Pócspetriben Asztalos János plébános kezdeményezésére június 3-án nagygyűlésen tiltakoztak a hívők az iskola államosítása ellen.

A kivézényelt két rendőr egyikének kezében elsült a kibiztosított fegyver, és a golyó a saját testébe fúródott. Alig nyolc nappal a véres események után koncepciós perben a budapesti statáriális bíróság Asztalos János atyát mint felbujtót, és Királyfalvi Miklóst, a falu jegyzőjét halálra ítélte. Az utóbbin a halálos ítéletet végre is hajtották, míg a plébános ítéletét életfogytiglani börtönre változtatták. Nyolc évet ült börtönben,

a legkegyetlenebb kínzásoknak vetették alá, és egyszerre szabadult Mindszenty Józseffel.

Királyfalvi Miklós a végtisztességet csak 2017-ben kapta meg. Isten áldja ezt a derék jegyzőt, az idő, ha lassan is, de igazságot szolgáltat.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Íme hát a válasz a kérdésünkre. Pócspetri nagyon is rászolgált a történelmi emlékhely kitüntető címre. Nemcsak a cselekvéssel, hanem a mártíromság sorsával is. Az esemény után ugyanis hónapokig üldözték a falu lakosságát, gumibotos kihallgatásokkal. Véres és kegyetlen bosszú állt a koncepciók eljárások háttérében. Pócspetri népe pedig belerokkant a megfélemlítésekbe, évtizedekig kiközösített falu volt.

Tisztelt Emlékező Közösség!

Méltó tehát, hogy mindannyian elismerjük a mártíromságot, az igazságtalanul elszenvedett meghurcoltatást. Pócspetri lakossága méltó az elismerésre. Az egykori szenvedők nagy része már nem él. Nekik a megaláztatás jutott, de ma is élő rokonaik könnyezve érezhetnek most némi igazságtételt.

Mert ez az elismerés, a történelmi emlékhely cím nem más,
mint igazságtétel. Kései, utólagos köszönet.

Köszönöm, hogy meghallgattak!